

5. Сташевський А. Володимир Рунчак – «Музика про життя ...» Аналітичні есе баянної творчості: [монографічне дослідження]. Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2004. 200 с.
6. Сташевський А. Нариси з історії української музики для баяна: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл. мистецтв і освіти]. Луганськ: Поліграфресурс, 2006. 152 с.

УДК 780.647.2.087

Надія ПАРАЦУК

(Львів, Україна)

МЕМОРІАЛЬНИЙ ЖАНР І ЙОГО ГЛОБАЛІЗОВАНИЙ РІЗНОВИД В СУЧАСНОМУ РЕПЕРТУАРІ ДЛЯ БАЯНА

Протягом ХХ – ХХІ ст. баян, як концертно-академічний інструмент в Україні стрімко еволюціонує, збагачуючи концертний репертуар та досягаючи значних успіхів у конкурсній та концертній сферах в Україні та за кордоном. Баянна музика в академічному мистецтві поступово розширювала свої межі, активно ускладнюючись та оновлюючись новітніми авангардними техніками і тим самим отримувала своє втілення в творчості провідних композиторів ХХ–ХХІ ст. Як особливий в сучасному баянному репертуарі вирізняється жанр *in memoriam*, оскільки пам'ять, вшанування і подяка є одним з стержнів та функцій культури.

У зв'язку з історичними подіями у світі відбувається переосмислення буття відповідно до свого часу, що сприяє в мистецтві появі окремого різновиду меморіального жанру – ми пропонуємо назвати його глобалізованим, тобто твору, в якому вшановується пам'ять не однієї людини, а цілої групи, деколи дуже чисельної, об'єднаної спільною трагедією. Особливе поширення такого явища спостерігається в другій половині ХХ століття. Одним з перших взірців глобалізованого різновиду меморіального жанру є Б.Бріттена «Воєнний реквієм», К. Пендерецького «Плач за жертвами Хіросіми», Ю. Шамо «Український реквієм» та інші.

Трансформація *in memoriam* до «Загальної пам'яті про Всіх» [1, 8] вбачається і у баянній творчості та продовжує активно

розвиватися до наших днів. В цей період спостерігаються нові тенденції в баянному мистецтві, у збагаченні його музичної мови. І саме створення таких композицій стало одним з чинників формування нової художньої концепції. Серед прикладів глобалізованого меморіалу у сучасній баянній музиці можемо назвати твори Д.Бобіча Соната № 1 присвячена жертвам Чорнобильської катастрофи, Соната № 2 «Posthumna», А.Гайденка Соната № 1 І ч. (пов'язана з катастрофою на ЧАЕС), А.Онуфрієнка «Елегійна поема пам'яті героїв», Р.Стахніва «Я хочу жити» (із присвятою голодомору 1932-1933 рр.) для струнного квартету та акордеона, Г.Хермоси «Герніка 26.04.1937», К.Цепколенко «Знесиллям зламані народи...» для баяна, ударних та відеоряду.

Горка Хермоса (1976 р.н.), іспанський композитор баскського походження, акордеоніст, педагог. Твір «Герніка 26.04.1937» був виконаний у березні 2023 р. на французькому телеканалі «FRANCE INFO TV» українсько-французьким баяністом Б.Нестеренком у супроводі трагічних репортажів в зв'язку з кривавою військовою агресією російської федерації.

Роман Стахнів (1992 р.н.), український композитор, поет, пісняр, акордеоніст, диригент, мистецький діяч. Композиція «Я хочу жити» вперше була виконана автором у 2013 році на концерті-презентації його навчального посібника збірника для народних інструментів. Меморіальний сенс глобалізованості підкреслюється віршем автора, який чітко осмислюють події крізь призму часу. Також, символічним є рік написання твору інтервалом у 80 років.

Давор Бобіч (1968 р.н.), хорватський композитор, педагог, акордеоніст та активний організатор культурного життя в Хорватії. Соната № 1 присвячена Чорнобильській катастрофі та Соната № 2 «Posthumna» («Посмертна») демонструє всі найхарактерніші ознаки творчості композитора (театральність, емоційність, програмність, різноманітні сучасні засоби виразовості) та уособлює, тилловий для другої половини ХХ століття напрямок європейської музичної культури в історичному контексті, незворотність трагічних подій, туга за втраченим і тяга до боротьби.

Кармелла Цепколенко (1955 р.н.), українська композиторка, фундаторка та Голова правління Міжнародної громадської організації «Асоціація “Нова Музика”» Української секції Міжнародного товариства сучасної музики. «Знесиллям зламнені народи... Цвинтарна музика» для баяніста та відеошоу було написано у 2000 році на замовлення проекту «Знесиллям зламнені народи ...». Прем'єра твору відбулася у жовтні 2001 року у Відні (Австрія). Для відеоряду було взято фотографії Кристофа Лінга цвинтарів з теренів колишньої Цісарської Австро-Угорської Монархії. Композиція відображає шану предкам, розмірковуючи над непростими колізіями сьогоденного життя.

Музика другої половини ХХ століття привносить певні зміни у культурне життя переосмислюючи всі катастрофи світових подій. Особливо це відбилось в утворенні окремого глобалізованого різновиду меморіального жанру, який трансформував композиторські концепції і філософське осмислення подій крізь призму часу.

Література:

1. Кучурівський Ю. Жанрова традиція реквієму у творчості композиторів Великобританії останньої третини ХХ – початку ХХІ століття: автореф. дис. ... док. мистецтвозн.: спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво». Одеса, 2019. 22 с.
2. Донченко Л. Особливості еволюції реквієму як жанру хорової музики. *Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти: зб. статей VII Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 17-18 жовтня 2019)* / [заг. ред. В. Фомін]. Харків: ХНПУ ім. Г. Сковороди, 2019. Ч. II С. 62–68.
3. Кучерук В. Горка Хермоса – представник акордеонної школи Іспанії. *Актуальні проблеми розвитку українського та зарубіжного мистецтва: культурологічний, мистецтвознавчий, педагогічний аспекти: матер. VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (с. Світязь Шацького району Волинської обл., 16–18 червня 2023)*; Волинський НУ імені Лесі Українки. Львів – Торунь: - iha-Pres, 2023. С. 184–187.

4. Шиманський П., Кучерук В. Інструментальна творчість Д. Бобіча: методико виконавський аспект. *Paradigm of knowledge*. 2018. Том 5. № 31. 16 с. Doi: [https://doi.org/10.26886/2520-7474.5\(31\)2018.10](https://doi.org/10.26886/2520-7474.5(31)2018.10).

УДК 78.03:780.647.2(477.83-25):373.3:78

Оксана СКАЛЮК
(Луцьк, Україна)

**ІНСТРУКТИВНО-ДИДАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ
У ТВОРЧОСТІ КОМПОЗИТОРІВ
ЛЬВІВСЬКОЇ БАЯННОЇ ШКОЛИ В КОНТЕКСТІ
ПОЧАТКОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ**

Інструктивно-дидактичний матеріал для формування навиків гри на баян-акордеоні у закладах початкової мистецької освіти перебуває у постійному процесі вдосконалення та розвитку. Одним із жанрів такого прогресу, постає етюд та його різновекторність у формуванні виконавського апарату музиканта-початківця.

У загальному контексті етюдів для баяна-акордеона українських композиторів, варто відзначити: «10 етюдів для баяна» Є. Юцевича (1962); «Етюди для баяна» під упорядкуванням О. Денисова (1961) та С. Чапкія (1964-1967); «Поліритмічні етюди для баяна» І. Яшкевича (1968); «Етюди для баяна» (1995). У серії педагогічного репертуару «Етюди на різні види техніки» під упорядкуванням А. Нечипоренка та В. Угриновича (1981-1987), розкривається питання положення правої руки під час гри гам та арпеджіо, відпрацювання повороту кисті, положення правої руки під час гри гам л'ятипальцевою системою, підготовчі елементи до виконання трелі, відпрацювання репетицій та штриха *staccato*, поетапність розвитку техніки лівої руки (готова клавіатура), компонування для розвитку гри под-війними нотами та акордами [3; 4; 5].

У XXI столітті, актуальними у сфері навчального процесу постають збірники етюдів О. Титова (1993; 2002), В. Сороки (2007), Я. Найди (2011), В. Манько (2014), П. Штимака (2017), О. Гончарова (2022), П. Серотюка, О. Михайліва та ін.